

Dario MAJETIĆ

Tempirana bomba koja kuca tik uz Hrvatsku i koja se suočava s problemom povratka džihadista jest Bosna i Hercegovina, kaže francuski predsjednik Marcon. Erdogan iz Turske prijeti novim valom izbjeglica ne bude li po njegovom. Iz Sirije stižu tvitovi o srušenim zatvorima u kojima robijaju borci Islamske države. Prepuni izbjeglički kampovi u Siriji, Iraku i Turskoj pucaju po šavovima. Dogada li se pred našim očima novi socijalni inženjering levantskog stanovništva, i mogu li se borci Islamske države resocijalizirati, ili će biti vječni "recidivisti" uvijek spremni uskočiti za svoju stvar. O tim i ostalim stvarima razgovarali smo s Antom Leticom iz Instituta za istraživanje hibridnih ratova.

Revitalizacija kalifata

▼ **Je li nedavna Turska vojna operacija "Izvor mira" otvorila prostor revitalizaciji ili reorganizaciji Daesha (ISIS-a), i stvaranju nekog novog kalifata na prostoru Levanta, uzimajući u obzir novi ciklus rekonfiguriranja Iraka, Sirije, Jemena, Libanona, ali i njihovih podupiratelja Irana i Saudijske Arabije?**

- Područje o kojem govorite već je niz godina jedna od žarišnih točaka koja bitno određuje i opterećuje situaciju na Bliskom istoku uz posljedice za ostali svijet. Dugogodišnja nestabilna situacija nakon završetka rata u Iraku, kao i rat u Siriji, osim velikog broja ljudskih žrtava, razaranja te velikog broja izbjeglica, doveli su do pojava novih radikalnih aktivnosti i opasnijih terorističkih skupina i organizacija nastalih na temeljima Al Qaide. Pri tome ne mislim na AQ kao na organizaciju nego na AQ kao filozofiju, ili način borbe za ostvarenje ciljeva radikalnog tumačenja Islama. To je zasigurno ISIL, odnosno Daesh, koji je preuzeo većinu infrastrukture AQ-a i ideologiju, odnosno ciljeve. Dakle, kao što joj i ime znači (Islamska država Iraka i Levanta), radi se o pokušaju stvaranja islamske države, kalifata na cijelom području Bliskog i srednjeg istoka koja je trebala biti začetak svjetskog kalifata. Iako je vodstvo AQ-a, uz lokalne vođe, bilo protiv Daesha, veliki broj istaknutih pripadnika AQ-a priključilo se Daeshu, ali i znatan broj stranih boraca tzv. mudžahedina, iz cijeloga svijeta. Koristeći situaciju u Iraku i Siriji uspjeli su osvojiti značajan teritorij u obje zemlje, proglasiti kalifat, uspostaviti svoja tijela vlasti, trgovati naftom i, što je još važnije, proširiti svoju aktivnost i na druge zemlje. Njihove metode vladanja temeljile su se na surovom primjeni šerijata, teror, ratnim zločinima, genocidu, kulturocidu, i drugim zločinima suprotnim svim međunarodnim zakonima. SDF uz pomoć SAD-a i sirijski režim uz pomoć Rusije, ali i nekih saveznika (u prvom redu Hezboallah), uspjeli su vojno poraziti Daesh. Zašto o ovome govorim? Dva su razloga, i to: a) svi nabrojani faktori osim, normalno Daesha, sudionici su u novom ciklusu rekonfiguriranja navedenih zemalja,

Ante Letica Institut za istraživanje hibridnih ratova

BiH je disfunkcionalna država i teško se može suprotstaviti izazovima

Povratak boraca ISIL-a predstavlja ozbiljan sigurnosni problem za zemlje u okruženju, ali i za Hrvatsku

BORIS SČITAR/PIXSELL

i b) to su akteri koji svojim činjenjem ili nečinjenjem mogu omogućiti Daeshu da se vrati na scenu u cilju revitalizacije kalifata. Operacija nazvana "Izvor mira", koju je Turska poduzela uz odobrenje SAD-a, imala je i ima za cilj stvaranje tampon-zone na sirijskom teritoriju između sirijsko-turske granice i snaga SDF-a (Kurda), u širini 30 do 40 kilometara. Kurdi, suočeni s nadmoćnim turskim snagama, a ostavljeni na čistini od Amerike, okreću se Bašharu al-Asadu čije snage uz pomoć Rusa ulaze kao klin između turskih snaga i Kurda. Rusi preuzimaju napuštene američke baze i sada Erdogan prestaje biti gospodar na tom području te mora dogovarati postupanja s ruskim snagama. Dakle, kalifat se raspao, sirijski režim opstao (s njim i utjecaj Irana preko Sirije na Libanon i dalje), a Erdogan nije uspio eliminirati Kurde, ali ni Bašara al-Asada, Amerikanci su se povukli, doš-

ERDOGAN KORISTI IZBJEGLICE KAO SREDSTVO PREGOVORA S EU-OM

▼ **Koliko su opasne prijetnje Turske kako će propustiti nove milijune izbjeglica u Europu, ako se budu preispitivali njihovi politički i vojni postupci i je li realno očekivati da će Turska vratiti dva milijuna izbjeglica u Siriju te što će učiniti s preostalih 1,6 milijuna Sirijaca u Turskoj?**

- Turska, odnosno njezin predsjednik Erdogan, od početka migrantske krize koristi problem izbjeglica kao batinu kojom prijeti EU-u, pa je tako 2015. ultimativno tražio novčana sredstva, odnosno potporu od EU-a kako ne bi propustio izbjeglički val na jugoistočne granice EU-a. Sada prijeti da će poslati milijune izbjeglica ako EU bude preispitivala postupke Turske u operaciji "Izvor mira", ali i u budućem postupanju prema Kurdima. Na to se nadovezuje i kupnja sustava S-400 od Rusije, unatoč protivljenju SAD-a i NATO-a. Ne vjerujem da takva politika može imati dugoročno uspjeha, unatoč trenutnim unutrašnjim problemima koje imaju i EU i NATO. Erdogan neće vratiti izbjeglice u Siriju, jer ih nema gdje vratiti (osim možda na područje Idliba koje kontroliraju turske snage). On izbjeglice koristi kao sredstvo pregovora s Europskom unijom, ali i za daljnje pokušaje destabilizacije sirijskog režima.

li su Rusi koji sad imaju baze od obala Sredozemnog mora do dubokog sirijskog kopna. Kurdi su za sada izgubili mogućnost autonomije, a da ne govorimo o ideji samostalne kurdske države na kurdskim područjima Iraka, Sirije, Turske i dr.

▼ **Kakva će biti sudbina 11.000 zatvorenih boraca Islamske države smještenih u više od 30 zatvora na sjeveroistoku Sirije, pod kontrolom tzv. Sirijskih demokratskih snaga (SDF)?**

- Njihova sudbina je neizvjesna i teško je odavde prognozirati konačni ishod. Riječ je o 11.000 pripadnika ISIL-a, vojno obučanih i radikalno indoktriniranih, koji su počinili najstrašnijih zločina, i koji su spremni, između ostalog, i na samožrtvovanje. Ne smije se zanemariti i činjenica da su još na slobodi mnogi

istaknuti članovi ISIL-a, istaknuti zapovjednici, vjerski učitelji, ali i borci te infrastruktura koja nije još pronađena niti uništena. Svi oni zajedno mogu biti vrlo opasan nukleus oko kojega se, na područjima gdje bude pogodna situacija, može pokušati revitalizirati Daesh, odnosno kalifat.

▼ **Više od 73.000 članova obitelji boraca Islamske države iz 60 zemalja svijeta nalaze se po kampovima za raseljene osobe, kao što je Al-Hol kamp, na tromeđi Sirije, Iraka i Turske. Je li očekivano, s obzirom na međunarodne zakone i konvencije, spajanje rastavljenih obitelji iz tzv. Islamske države, i njihova integracija u civilno društvo, bez obzira na to odakle su došli i kud se vraćaju?**

- Na područjima koja spominjete već godinama bijesne ratovi, sukobi većeg ili manjeg intenziteta, u kojima ni jedna strana ne primjenjuje norme bilo kakvog međunarodnog prava, ili kakvog drugog zakona koji regulira postupanja prema pripadnicima sukobljenih vojnih formacija, ili civilnih osoba. Na temelju toga, ali i dosadašnjih iskustava, mala je mogućnost kako spajanja većeg broja rastavljenih obitelji, tako i resocijalizacije, odnosno njihove integracije u društvo. Naime, državljani stranih zemalja koji su bili pripadnici ISIL-a prilikom povratka u svoje zemlje bivaju uhićeni i procesuirani, a slično vrijedi i za njihove supruge, ako i za to postoje dokazi. Postavlja se pitanje što s njihovom djecom, kako socijalizirati duboko traumatiziranu djecu od kojih su mnogi već radikalizirani. To su pitanja koja nisu samo sigurnosna, nego imaju i humanitaran karakter i čini mi se da nema nekog smislenog rješenja. Za Europu i svijet to je izvor velikih problema u idućim godinama.

▼ **Glasnogovornik Sirijskih demokratskih snaga M. Bali, optužio je turske snage da su za vrijeme operacije "Izvor mira" bombardirale zatvor Al-Chirkuh, u kojemu robijaju najopasniji tzv. džihadisti. Zbog čega su turske snage gdale taj i slične objekte, time izravno kršeći pravila ratovanja te ljudska prava?**

- Turske snage topništvom i zrakoplovstvom bombardirale su i druge zatvore, odnosno logore u kojima su bili zatočeni pripadnici ISIL-a pod stražom kurdskih snaga. Nakon tih napada stražari su se povukli i veliki broj isilovaca oslobođen je. S vojnog motrišta nema razloga takvom postupanju turske vojske, jer ti objekti ne predstavljaju moguću ugrozu turskih postrojbi. Ako bi htjeli biti maliciozni onda bismo mogli reći da se Turska vodila onom izrekom: Neprijatelj mog neprijatelja moj je prijatelj.

▼ **Kako ocjenjujete stanje u susjednim zemljama Hrvatske, odnosno koji su kapaciteti BiH da se nosi s emigrantskim pritiskom, ali i s tzv. džihadistima koji se vraćaju sa sirijskog ratišta. Naime, službeno Sarajevo i Islamska zajednica u BiH ističu da na prostoru BiH ne postoji taj problem, iako je neupitna činjenica da**

tamo samostalno islam tumači više od 30 paradržanata?

- Situaciju u zemljama u okruženju karakteriziraju unutrašnje suprotnosti i previranja, teška gospodarska situacija i drugo, ali i neriješeni međusobni odnosi kao posljedica rata, posebice velikosrpske agresije. Za BiH je razvidno da se radi o disfunkcionalnoj državi te da se vrlo teško može suprotstaviti izazovima koji se predviđaju, ili su već u razvoju. Točno je i dobro da su vlasti u BiH, posebice u Federaciji, uhitile i procesuirale jedan broj BiH državljana koji su se borili na strani ISIL-a. Treba vidjeti kako se BiH planira postaviti kada veći broj ISIL-ovaca i članova njihovih obitelji bude transferiran u BiH. To će biti pravi test sposobnosti vlasti u BiH u suočavanju s pravim problemima. Glede tzv. ilegalnih džemata, poznato je da oni egzistiraju u BiH već od ranije, i da se radi zapravo o mjestima gdje se prema navodima IVZ-a BH sasvim krivo i netočno tumači islam i propovijeda iskrivljeno radikalno tumačenje vjere.

Hrvatska u Schengenu

▼ **Mnogi ističu Kosovo kao zemlju koja je dala proporcionalno najveći broj boraca Islamske države na svijetu. Među njima je najupečatljiviji lik Abu Abdulah al Kosovo, zapovjednik Balkanske brigade unutar Daisha. Postoji li mogućnost paramilitarnog udruživanja tih Balkanaca na domaćem terenu, i što bi to značilo za sigurnost Hrvatske i njenog okružja?**

- Mislim da ne postoji problem njihovog udruživanja, ako ste mislili na neku vrstu formalnog udruživanja. Naime, oni su već udruženi u ideji i već spomenutom radikalnom i krivom tumačenju islama, potpuno pogrešnom tumačenju načina i ciljeva borbe islama, supremaciji svojeg tumačenja u odnosu na druge (čak iste vjere) te stvaranju svjetskog kalifata. S obzirom na navedeno, njihov povratak bilo gdje i u bilo kojem broju predstavlja ozbiljan sigurnosni problem za zemlje u okruženju, ali i za Hrvatsku.

▼ **Koje institucionalne obveze prema tom pitanju i općenito emigraciji s juga i istoka ima Republika Hrvatska kao članica Europske unije i zemlja koja je ispunila sve tehničke preduvjete za članstvo u Schengenu?**

- Republika Hrvatska ima svoje zakone, usklađene s regulativom EU-a, koji reguliraju, osim ostalog i zaštitu državne granice od bilo kakve ugroze, pa tako i pokušaja ilegalnih prijelaza, odnosno ulaska na teritorij Republike Hrvatske. Kako je Hrvatska ispunila tehničke preduvjete za članstvo u šengenskom prostoru, znači da je tijekom nadzora ispunjavala i to uspješno norme zaštite granice i postupanja na granici kao da je članica Schengena. Dakle, RH je imala, i ima, obvezu čvrste zaštite vanjskih granica EU-a sukladno politici EU-a, odnosno pravilima i procedurama u šengenskom prostoru. ■